

☞ Puhutaan tieteestä:

Tieteen polkujen raivaaja ja yhteiskunnallinen vaikuttaja Professori (emerita) Sirkka Sinkkonen, PhD

KATRI VEHVILÄINEN-JULKUNEN

THT, THL, professori, hoitotiede, sv. Ylihoitaja
Itä-Suomen yliopisto, Hoitotieteen laitos,
Terveystieteiden tiedekunta ja Kuopion
yliopistollinen sairaala

SARI RISSANEN

YTT, THL, dekaani; professori, sosiaalityö,
erityisesti hyvinvointipalvelut
Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja
kauppatieteiden tiedekunta

JOHANNA LAMMINTAKANEN

FT, professori, terveyshallintotiede
Itä-Suomen yliopisto, Sosiaali- ja
terveysjohtamisen laitos, Yhteiskuntatieteiden
ja kauppatieteiden tiedekunta

Kansainvälinen koulutus- ja tutkimusperusta vaikuttavalle tiedeuralle

Sirkka Sinkkonen valmistui ylioppilaaksi yksityisoppilaana vuonna 1959 ja hän aloitti opiskelunsa Helsingin yliopistossa valtiotieteellisessä tiedekunnassa saman vuoden syyskuussa (katso Kettunen 2022). Pian sen jälkeen hän matkasi Saksaan työskentelemään ja hankkimaan kielitaitoa. Hän opiskeli vuoden Münchenin yliopistossa Länsi-Saksan valtion stipendillä (DAAD). Hän valmistui valtiotieteiden maisteriksi Helsingin yliopistosta 1966 ja hänen pro gradu -tutkielmansa käsitteli seurakuntasisarten työtä.

Valmistumisen jälkeen Sirkka toimi Lääkintöhallituksen kansanterveyden tutkimus- ja opetuskeskuksessa sekä tutkijana Sairanhoidon Tutkimuslaitoksella pari vuotta. Tuona aikana hänellä oli mahdollisuus WHO:n stipendiaattina vieraillla Edinburgiin yliopistossa perehtymässä hoitotieteen yliopistokoulutukseen. Tämän jälkeen hän siirtyi suorittamaan tohtorintutkintonsa 1968 elokuussa ASLA-Fulbright stipendiaattina Johns Hopkins -yliopistoon ja suoritti PhD -tutkintonsa vuonna 1971. Palattuaan kotimaahansa Sirkka pyydettiin syksyllä 1971 Helsingin yliopiston valtio-opin, erityisesti

Professori Sirkka Sinkkonen

hallinto-opin vt. apulaisprofessorin tehtävään, jota hän hoiti syksyyn 1973 saakka.

Merkittävän käännekohdan Sirkka Sinkkonen uralle muodosti syksyllä 1973 julkistettu ns. Noron komitean mietintö, jossa esitettiin

mm. terveystieteen kandidaatin ja sairaanhoidon kandidaatin tutkintoa. Sirkka tunnettiin jo terveydenhuollon korkeakoulutuksen korkeatasoisena asiantuntijana maassamme. Niinpä vuoden 1974 alussa hänet kutsuttiin suunnitteluprofessuuriin Kuopion korkeakoulussa (nykyinen Itä-Suomen yliopisto) (Sinkkonen 1975, Vuorio 2006, 2019). Terveydenhuollon kandidaattikoulutuksen suunnitelma valmistui loppuvuodesta 1974, josta versoi perusta niin hoitotieteen kuin terveystaloustieteen ja terveystaloustieteen koulutuksille maassamme. Terveydenhuollon kandidaattikoulutus käynnistyi vuonna 1979 Kuopion korkeakoulussa terveydenhuollon hallinnon linjalla ja vuonna 1985 aloitettiin terveydenhuollon opettajakoulutus.

Sirkan tiedepoliittinen vaikuttaminen ja tutkimustyö vahvistuivat edelleen, kun hän toimi Suomen Akatemian lääketieteellisen toimikunnan jäsenenä vuodesta 1974 alkaen kyseisen vuosikymmenen loppuun. Myöhemmin 1980-luvulla hän oli Suomen Akatemian yhteiskuntatieteellisen toimikunnan jäsen ja puheenjohtaja. Lisäksi hän työskenteli vanhempana tutkijana ja varttuneena tieteenharjoittajana 1970- ja 1980-luvuilla. Hän oli valtio-opin dosentti Helsingin yliopistossa 1978. Hän toimi Kuopion yliopiston terveyden- ja sairaanhoidon hallinnon professorina vuosina 1979–1999, josta hän siirtyi eläkkeelle. Sirkka valittiin Kuopion yliopiston vararehtoriksi vuosille 1981–1984 ja myöhemmin hän työskenteli yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan dekaanina laitosjohtajan tehtävien lisäksi. Hoitotiedelehden edeltäjän Sairanhoidon Vuosikirjan päätoimittajana Sirkka toimi 15 vuotta.

Sirkalla oli useita merkittäviä kansainvälisiä tehtäviä, kuten 1970-luvun alussa International Political Science Association (IPSA) hallituksen jäsenyys. Hän oli ensimmäinen ja ainoa naisedustaja kyseisessä ryhmässä sekä useissa muissa järjestöissä. Vahvan kansainvälisen kokemuksensa ja yhteyksiensä avulla Sirkka mahdollisti kansain-

välisen kouluttautumisen jo 1980-luvulla hoitotieteen ja terveydenhuollon hallinnon opiskelijoille Pohjoismaista yhteistyötä edistävän NordPlus -ohjelman ja eurooppalaisen Erasmus-ohjelman rahoituksella.

Tutkimuksen sisältöjä ja painopisteitä

Sirkka Sinkkosen tutkijaprofiili on ollut hyvin monipuolinen kertoen Sirkan laajasta kiinnostuksesta erilaisiin yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Seuraavassa esittelemme muutamia keskeisiä tutkimuslinjoja hoitotieteessä ja terveydenhuollon hallinnossa (myöhemmin terveystaloustiede). Hänen väitöskirjansa kohdistui avioliiton onnellisuuteen. Kuitenkin jo tätä ennen hän oli ollut kiinnostunut terveydenhuollosta tutkien diakonissan roolia, tiedon merkitystä terveydenhuollossa sekä tehokkuutta ja demokratiaa sairaalaorganisaatiossa. Hän ymmärsi sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnon sekä hoitotieteen merkityksen ja sisällölliset kehitystarpeet.

Hän ohjasi Suomen ensimmäisen hoitotieteen alan Maija Hentisen (1984) väitöskirjatyön yhdessä sisätautien professori Kalevi Pyörälän kanssa. Sirkan ohjaama ja vuonna 1986 valmistunut Pirkko Meriläisen itsehoitoa ja terveystaloustieteen käyttöä käsitellyt hoitotieteen väitöskirjatyö loi perustan kulttuurisen hoitotieteen koulutukselle ja tutkimukselle. Tätä seurasivat mm. Marita Paunosen työnohjausta tarkasteleva väitöskirjatyö ja Marianne Tallbergin väitös sairaanhoitajien työn ja koulutuksen historiasta. Terveydenhuollon hallinnon ensimmäinen Tuomo Teittisen väitöskirja valmistui Sirkan ja dosentti Juhani Laurinkarin ohjauksessa jo vuonna 1985 (Teittinen 1985) ja Juha Kinnusen vuonna 1990. Tämän jälkeen hän ohjasi vielä merkittävän määrän hoitotieteen, terveystaloustieteen ja terveystaloustieteen lisensiaattitutkimuksia ja väitöskirjoja muiden opinnäytetöiden lisäksi.

Hänen oppilaistaan on tullut hoitotieteen ja terveyshallintotieteen professoreja eri puolille maamme ja myös Ruotsiin. Vuonna 1983 valmistui myös maamme ensimmäinen suomenkielinen hoitotieteen oppikirja *Hoitotiede 1* (Sinkkonen 1983). Myöhemmin kyseinen oppikirja julkaistiin myös Ruotsissa.

1980-luvulla Sirkkan tutkimus kohdistui edelleen tasa-arvon kysymyksiin sekä demokratian että johtamisen viitekehityksessä. Hän julkaisi esimerkiksi vuonna 1982 julkaisut *Naiset terveydenhuollon ja lääketieteen valtarakenteessa. Nainen ja lääketiede.* (Valtioneuvoston kanslian monisteita 1982:1.) ja teoksen *Naisjohtaja* johtaa toisin yhdessä Eila Ollikaisen kanssa (Sinkkonen & Ollikainen 1982). Sirkka toimi Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan tutkimusjaoston jäsenenä ja vaali Minna Canthin perinnettä Kuopiossa (Pohls 2012). Vuonna 1988 saatiin Suomen ensimmäinen terveydenhuollon hallinnon oppikirja, jonka Sirkka julkaisi yhdessä professori Juhani Nikkilän kanssa.

Myöhemmin vuosina Sirkka Sinkkosen tutkimuskohteet laajenivat entisestään, vaikkakin hoitotyön johtamisen kysymykset pysyvät Sirkkan kiinnostuksen kohteena läpi työhistorian. Hoitotyön johtamista Sirkka on tarkastellut tutkijakumppaneidensa kanssa esimerkiksi johtamisroolien, kompetenssien, muutosten ja koulutuksen näkökulmista (esim. Sinkkonen ym. 2018). Samoin Sirkkaa on kiinnostanut aina sosiaali- ja terveydenhuollon integraation kysymykset, joten myös tässä ajankohtaisessa teemassa Sirkka on ollut edelläkävijä jo vuosikymmeniä. 1990-luvun alkupuolella käynnistyneessä monitieteisessä Kuopio-projektissa tutkittiin pitkittäisaineistoilla sosiaali- ja terveydenhuollon organisatorista integraatiota Kuopion kaupungissa. Em. integraatiotutkimus tuotti useita tutkimusraportteja ja väitöskirjoja integraation yhteyksistä organisaatiokulttuuriin, palvelujen laatuun ja henkilöstön kokemuksiin. Tätä tutkittua tietoa ja osaamista Sirkka myös kirjoitti oppikirjoi-

hin erityisesti yliopistotutkija Helena Taskisen kanssa (Sinkkonen ym. 2011).

1990-luku oli myös vahvaa arviointitutkimuksen esiinmarssia tutkimusmenetelmällisenä lähtökohtana. Tähän aiheeseen Sirkka tarttui kirjoittamalla oppikirjan arviointitutkimuksesta yhdessä terveyshallintotieteen professori Juha Kinnusen kanssa (Sinkkonen & Kinnunen 1994). Vuosikymmenen lopulla esille nousi yhä vahvemmin myös yrityspohjainen sosiaali- ja terveydenhuolto ja siihen teemaan Sirkka tarttui erityisesti hoivayrittäjyyden kontekstissa (Rissanen & Sinkkonen 2004).

Edellä on nostettu esille vain joitakin Sirkkan tutkimuksellisia ja opetuksellisia painopisteitä. Laajemman kuvan hänen tutkimusprofiilistaan ja yhteistyökumppanuuksista löytyy esimerkiksi Juha Kinnusen, Pirkko Meriläisen, Katri Vehviläinen-Julkusen ja Tiina Nybergin toimittamasta yli 500 sivuisesta teoksesta. Teos julkaistiin Sirkkan eläkkeelle siirtymisen yhteydessä (Kinnunen ym. 1999).

Eläköidyttyään Sirkkan kiinnostus tutkimukseen ei loppunut, vaan hän jatkoi aktiivista tutkimustyötä vielä vuosia erityisesti terveydenhuollon, sen johtamisen ja hoitotyön historiaa valottavissa tutkimuksissa ja tohtoriopiskelijoita ohjaten. Sirkka on vahvasti kulttuurin tukija ja hänelle on ollut ominaista moninainen osallisuus politiikan, seurakuntatyön ja kulttuurin areenoilla. Hän oli mm. Kuopion kaupunginvaltuutettuna yhteensä 28 vuotta ja toimi Savonia -ammattikorkeakoulun valtuuston puheenjohtaja sekä seurakuntaneuvoston ja yhteisen kirkkovaltuuston jäsenenä.

Sirkka on saanut ansioistaan useita huomionosoituksia kuten Suomen Leijonan Komentajamerkin vuonna 1993. Hän on Oulun yliopiston ja Åbo Akademin, Vaasan yksikön kunniatohtori sekä mm. Suomen Terveyshallintotieteen seuran ja Hoitotieteiden Tutkimusseuran kunniajäsen muutamia mainitaksemme. Sirkkan elämäkertä julkaistiin vuonna 2022 (Kettunen 2022).

LÄHTEITÄ

- Hentinen M. (1984) *Sydäninfarktipotilaan hoitotyön kehittämishjelma Kuopion yliopistollisen keskus-sairaalan sisätautien osastolla vuosina 1980–1982*. Diss.: Kuopion yliopiston julkaisuja. Yhteiskuntatieteet. Alkuperäistutkimukset 1/1984.
- Kettunen M. (2022) *Piitasta professoriksi. Sirkka Sinkkonen ja palava tahto*. Into.
- Kinnunen J. (1990) *Terveyskeskuksen organisaatiokulttuuri*. Diss.: Kuopion yliopiston julkaisuja 4.
- Kinnunen J., Meriläinen P., Vehviläinen-Julkunen K. & Nyberg T. (toim.) (1999) *Terveystieteiden monialainen tutkimus ja yliopistokoulutus. Suunnistus-poluilta tiedon valtateille. Professori Sirkka Sinkkoselle omistettu julkakirja*. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 74. Kuopion yliopiston painatuskeskus, Kuopio 1999.
- Meriläinen P. (1986) *Väestön terveydenhoidon kokonaisuus: itsehoito, virallisten ja epävirallisten terveyspalvelujen käyttö sekä niitä määrittävät tekijät*. Diss.: Kuopion yliopiston julkaisuja. Yhteiskuntatieteet. Alkuperäistutkimukset 1/1986.
- Pohls M. (2012) *Opas päättäviin asemiin haluaville naisille. Laukkusi on täynnä mahdollisuuksia. Sirkka Sinkkosen tarina: Kun kulkee omia polkujaan*. Naisjärjestöjen keskusliiton julkaisu, s. 61–64.
- Rissanen S. & Sinkkonen S. (toim.) (2004) *Hoivayrittäjä*. PS-kustannus.
- Sinkkonen S. (1975) *Sairaanhoitajien yliopistollinen koulutus ja sairaanhoidon tutkimus. Vertaileva tutkimus eräiden maiden tilanteesta*. Sairaanhoidon vuosikirja VII. Sairaanhoitajien Koulutussäätiö.
- Sinkkonen S. & Ollikainen E. (toim.) (1982) *Toisenlainen tasa-arvo: sukupuolten tasa-arvo näkökulmasta*. Kustannuskiila oy.
- Sinkkonen S. (toim.) (1983) *Hoitotiede 1*. Kustannuskiila, Pieksämäki.
- Sinkkonen S. & Nikkilä J. (1988) *Suomen terveydenhuollon hallinto*. Sairaanhoitajien koulutussäätiön julkaisu. WSOY.
- Sinkkonen S. & Kinnunen J. (1994) *Arviointi ja seuranta julkisella sektorilla*. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 22. Kuopio.
- Sinkkonen S., Taskinen H. & Rissanen S. (2011) *Sosiaali- ja terveyspalvelujen integrointi ja johtaminen*. Teoksessa S. Rissanen & J. Lammintakanen (toim.). *Sosiaali- ja terveysjohtaminen*. WSOY, 105–128.
- Sinkkonen S., Lammintakanen J. & Taskinen H. (2018) *Hoitotyön johtamiskoulutus Suomessa 1900 -luvun alusta vuoteen 1965*. *Hoitotiede* 30(2), 91–105.
- Teittinen T. (1985) *Julkisten toimintaohjelmien ominaisuudet ja toimeenpano-organisaatio: toimeenpanoanalyysin käsitteellistä kehitelyä ja tapaustutkimus KYKS:sta sairaanhoidon valtakunnallisten suunnitelmien toimeenpanosta suunnittelukausilta 1974-78 - 1983-87*. Diss.: Kuopion yliopisto.
- Vuorio K. (2019) *Hoitotieteen matka terveystieteisiin. 40 vuotta hoitotiedettä Suomessa ja Itä-Suomen yliopistossa 1979–2019*. Grano Oy.
- Vuorio K. (2006) *Lentoon. Kuopion yliopiston neljä vuosikymmentä*. Kuopion yliopisto.

Kirjoittajat ovat Sirkka Sinkkosen pitkäaikaisia kollegoita ja olivat aikanaan hänen oppilaitaan.